

Kapcsolatok a felépülésben, felépülés a kapcsolatokban

A társas támogatottság mérése alkoholbetegek önéletrajzaiban

Szabó József, Gerevich József

BEVEZETÉS – A közelmúlt autobiográfiákat elemző kutatásai rámutattak, hogy szociális kapcsolataink minősége és mennyisége összefüggésbe hozható életünk hosszúságával, és ehhez megfelelő mérési lehetőséget biztosít a szövegekben előforduló szociális szerepekre és integrációra utaló szavak gyakoriságának vizsgálata. Bevezetésre került a „szociális szavak” fogalma. A társas támogatottság mértékének az alkoholfüggőségből történő felépülésre gyakorolt hatása szintén ismert jelenség. A fentiek alapján feltételeztük, hogy visszaeső és felépülő alkoholfüggő személyek önéletrajzaik szókészletét vizsgálva megtaláljuk azokat a sajátos eltéréseket, amelyek a vizsgált csoportok szociális támogatottságának különbségeit leírhatják. A szociális szavak használatának gyakoriságában és mintázatában fellelhető eltérések kimutatásával terveztük bizonyítani a jellemző különbségek meglétét.

BETEGEK ÉS MÓDSZER – Az összehasonlító vizsgálati csoportokat úgy választottuk ki, hogy az elsőbe (visszaesők) egy éven belül legalább második alkalommal kórházi osztályon (pszichiátriai osztály addiktológiai részlege) kezelt alkoholfüggőnek (F10.2.) (más pszichiátriai betegnek nem) diagnosztizált személyek (N=30), míg a másodikba (felépülők) korábban osztályon kezelt, szintén alkoholfüggőnek (másnak nem) diagnosztizált, de legalább két éve absztinens személyek kerültek (N=20). A korábban felállított diagnózis mellett ASI-teszt részpróbáit használtuk a minta kiválasztására, illetve más pszichés zavarban szenvedők kiszűrésére. Kor, nem és iskolai végzettség szempontjából hasonló csoportokat állítottunk össze, majd a vizsgálati személyektől önéletrajzokat szereztünk be, amelyeket egy-egy közös dokumentummá egyesítettünk, majd ezeket az Atlas.ti 5.0 (trial free version) tartalomelemző program segítségével hasonlítottuk össze. A fellelt társas kapcsolatokra utaló szavak gyakoriságát a teljes szöveg szószámával összevetett arányában határoztuk meg.

ANGOL CÍM

Some of the recent researches based on analyses of autobiographies pointed out, that the quality and the quantity of our social relations are in connection with our life longevity, and the frequency of words referring social roles and integration gives a respective measurement possibility of it. Conception of the term "social words" had been introduced. The influence of the degree of social support to the recovery from alcohol addiction is also a well-known phenomenon. Based on the above we supposed that examining their autobiography vocabularies we find special differences which can show the distinction between the social support of the relapsed and recovering addicted persons. We planned to prove the being of these special differences via revealing bias of the frequency and pattern of social word usage. Two separate groups were created for purpose of the examination. The first consisted of relapsed alcohol dependent persons, who were treated in hospital (department of addiction psychiatry) diagnosed alcohol-dependent (F 10.2) (and nothing else) at least twice within a year (N=30). We chose earlier treated (because of alcohol-dependency, and nothing else mental disease) persons who had been being abstinent for at least 2 years into the second group (N=20). Beside the earlier diagnosis we used the parts of the ASI test to screen any other mental diseases. We created similar groups with regards to gender, age and qualification. We collected autobiographies from the persons, and made two common documents of them. Afterwards we compared these documents by the Atlas.ti 5.0 (trial free version) content analysing software. We defined the frequency of the found social words in the rate of these words and the sum of the words in the whole text. We found the most prominent difference between the frequency of social words referring to the family and relatives, opposite the words dealing with friendship. In the latter case we could not detect any difference between the two groups. We got

EREDMÉNYEK – A legmarkánsabb különbség a családi, rokoni kapcsolatokra utaló szociális szavak gyakoriságában mutatkozott, szemben a baráti kapcsolatok említésével, ahol nem volt kimutatható jelentős eltérés a két csoport között. Feltételezésünket alátámasztó eredményeket tapasztaltunk a „segít”, a „szeret”, az „ad” és a „kap” tövű szavak megjelenési gyakoriságában. Mintázat tekintetében az olyan különféle társas szerveződésekre utaló szavak, mint például a „csapat”, a „közösség”, „társaság”, „klub”, „gyűlés” és „kollektíva”, valamint a „vendég” a visszaesők esetében nem mutathatók ki ($R < 0,001$), míg a felépülők esetében ezek megjelennek ($R = 0,023$). Az említett kategóriákban mért gyakoriságok összehasonlítására χ^2 -próbát végeztünk, amelynek során a szociális szavak használatában a két csoport között szignifikáns eltérést tapasztaltunk ($p = 0,000155 < 0,01$).

MEGBESZÉLÉS – Eredményeink tehát alátámasztják, hogy az alkoholfüggőségéből történő felépülés összefüggésben van a személy társas kapcsolatainak minőségével és mennyiségével, amelyre vonatkozóan az önéletrajzokban előforduló szociális szavak gyakoriságából nyerhetünk információt, magas előfordulási arányukat a felépülés prediktoraként értékelhetjük.

felépülés, visszaesés, társas támogatottság, szociális szavak, szociális integráció, önéletrajz

results confirming our hypothesis in the frequency of such words as "help", "love", "give" and "get". We experienced in connection with the pattern that the words referring to social organisations, for example "team", "community", "company", "club", "meeting", "collective" and the word "guest" practically did not appear ($R < 0.001$) in the texts of relapsed persons, while they could be detected in the case of the recovering group ($R = 0.023$). We did khi-square test to compare the frequency in the mentioned categories and we experienced significant differences between the social word usage of the two groups ($p = 0.000155 < 0.01$). Our results confirmed that the recovery from alcohol addiction was related to the quality and quantity of person's social relations, what we can get relevant information from the frequency of social words in the autobiographies about, so the high frequency of the social words can be considered as a good predictor of recovery.

recovery, relapse, social support, social words, social integration, autobiography

dr. Szabó József (levelező szerző/correspondent): Zala Megyei Kórház, Pszichiátriai Osztály,
Zalaegerszeg/Zala County Hospital, Psychiatric Department;
H-8900 Zalaegerszeg, Zrínyi u. 1. E-mail: gerevichj@axelero.hu

dr. Gerevich József: Addiktológiai Kutatóintézet, Budapest/Research Institute of Addictology, Budapest

Érkezett: 2008. április 30.

Elfogadva: 2008. július 15.

A lélektan régóta kedvelt kutatási témája, hogy miként függ össze a nyelvhasználat és a lelki működés, amelyek a különböző pszichés zavarokkal küzdők nyelvi kifejezőmódjának jellegzetességei, megváltozásai, ennek lehetséges magyarázatai és terápiás konzekvenciái. A narratív pszichológiai megközelítések elterjedése nyomán előtérbe kerültek az autobiográfiák és azok elemzése (1). Az addiktológia tárgykörében is számos narratív tanulmány látott napvilágot, amelyek következtében diagnosztikai, prognosztikai és terápiás értéket képviselő eredményekkel lettünk gazdagabbak (2–10).

A hosszú élettartam, illetve az annak hátterében meghúzódó tényezőkkel kapcsolatos kutatások igazolták, hogy a táplálkozási és alvási szokások mellett az időskorban is megtartott, nagyfokú szociális aktivitás igen fontos szerepet játszik az emberi élet hosszúságában (11).

Az élethossz bizonyítottan összefüggésbe hozható az egyén társas támogatottságával is, amelyre egy közelmúltban megjelent tanulmányukban *Pressman* és *Cohan* mutattak rá. Eredményeik alapján a szociális szerepekre és integrációra utaló szavak (apa, nővér, szomszéd, munkatárs stb.) gyakoribb használata ösz-

szefüggésbe hozható a magasabb megérett életkorral. Következtetésük szerint az önéletrajzokban szereplő szociális szavak gyakoriságának vizsgálata indirekt mérési módszert biztosít a szociális kapcsolatok és az általuk előre jelzett várható élettartam vizsgálatára (12).

A szenvedélybetegek felépülésében a társas támogatottság alapvető volta, annak protektív hatása régóta kutatott, többször bizonyított tény (13).

Ebből arra a logikus következtetésre juthatunk, hogy az alkoholfüggők önéletrajzaiban előforduló szociális szavak gyakorisága valószínűleg összefüggésbe hozható a felépülésükkel, illetve a visszaeséssel. A következő vizsgálatunkban ezt a feltételezést próbáltuk igazolni.

A korábbi eredményekre támaszkodva a következő hipotézist állítottuk fel: a szociális szavak használata, azok gyakorisága és mintázata felépülő és visszaeső alkoholfüggők önéletrajzaiban egymástól jellegzetesen eltér, illetve előre jelzi a felépülést vagy a visszaesést.

Alkalmazását tekintve a hipotézis igazolása jelentős prognosztikai lehetőséget ígért, valamint az addiktológiai szociális munkában nyerhet jelentőséget, elsősorban a feltáró munkában és a szükséges beavatkozások irányának kijelölésében.

Betegek és módszer

Hipotézisünk igazolására a Zala Megyei Kórház Pszichiátriai Osztályának Addiktológiai Részlegén folyó diagnosztikai és terápiás tevékenység során nyert élet-történeti interjúkat dolgoztunk fel, és vetettünk össze tartósan absztinens alkoholbetegek csoportjából származó hasonló adatokkal.

A vizsgálatba kerülő személyek kiválasztásához az osztályunk diagnosztikai gyakorlatában alkalmazott AUDIT szűrőtesztet használtuk, amelynek legmagasabb súlyossági fokozata kongruens a BNO-10-ben meghatározott *alkohol okozta dependencia* (F10.2) diagnózissal. Egyéb pszichés zavarok kiszűrésére az addikciósúlyossági index (ASI) teszt utolsó résztesztjét (pszichés státus) alkalmaztuk.

Az osztályon fekvő, illetve a tartósan absztinens csoport kiválasztása után a vizsgálatba kerülő személyektől nyert önéletrajzokat Rich Text formátumban gépelve az Atlas.ti számítógépes tartalomelemző program segítségével hasonlítottuk össze.

Az első vizsgálati csoportba osztályunkon fekvő visszaeső (korábban kezelt és egy éven belül relapsus miatt újra osztályos kezelésbe került), a megvonási időszakon túljutott alkoholbeteg személyek kerültek, akik felvételi diagnózisuk szerint megfeleltek a BNO-10 F10.2 diagnosztikai kritériumainak, és ezt az AUDIT tesztben nyert súlyossági fokozat is megerősítette, valamint ezzel együtt felvételükkor más pszichés zavart nem diagnosztizált a felvevő orvos. Az eredmény alkoholfüggőségre specifikus voltának biztosítása érdekében az addikciósúlyossági index tesztvizsgálat utolsó, *pszichiátriai státus* fejezetében mérhető eredményt szűrési céllal használtuk, hogy más pszichiátriai betegségekre jellemző eltérések ne kerüljenek a vizsgálandó anyagba. Különös tekintettel a részteszt első kérdésére, amely a korábbi pszichiátriai, nem addiktológiai kezelésekre kérdez rá. A pozitív válasz egyértelműen a vizsgálatból való kizárást jelentette.

A tartósan absztinens alkoholbetegekből álló csoportba korábban osztályunkon megfordult, az előbbiekben említett módon alkoholfüggőnek és másnak nem (ASI-részteszt) diagnosztizált, legalább két éve alkoholt nem fogyasztó betegek kerültek. Az osztályunkkal szorosan együttműködő öngyógyító közösségekből, valamint az addiktológiai gondozó absztinens járó betegek közül választottuk ki őket az említett szempontok szerint. Az absztinencia igazolására esetükben is az AUDIT tesztet használtuk.

Mindhárom csoportba 30 és 50 év közötti pácienseket választottunk, ügyelve arra, hogy kor, nem és iskolai végzettség szerint hasonló csoportokat képezzünk. A visszaesők csoportjába az említett szempontok szerint 30, a felépülőkébe pedig 20 személyt sikerült választanunk.

Az ismertetett kiválasztási kritériumoknak megfelelő személyektől saját kézzel írt önéletrajzok készítését kértük, majd azokat számítógépen Rich Text formátumban rögzítettük. Az Atlas.ti 5.00 program segítségével elemeztük az összegyűlt önéletrajzi írásokból

álló anyagot, a szociális szavak gyakoriságára célozva. Elsőként egy dokumentumot képeztünk a két csoport önéletrajzainak egymáshoz illesztésével, majd a nevezett program szószámlálójával kigyűjtöttük a benne található összes szót. Ezt követően kiválogattuk a társas kapcsolatokra utaló szavakat, és tartalmuk alapján kategóriákat alkottunk, majd az azokhoz tartozó szociális szavak megjelenési gyakoriságát a két csoport önéletrajzaiból külön egyesített dokumentumban is megvizsgáltuk. A gyakoriságot az adott dokumentum összes szavával összevetett arányban határoztuk meg, ezrelékben fejeztük ki. Ezt követően az előforduló szociális szavakat, illetve a belőlük képzett tartalmi kategóriákat megvizsgáltuk aszerint, hogy jellemzően a visszaeső vagy a felépülő csoport használja-e őket gyakrabban, így a szociális szavak használatának gyakoriságát és mintázatát illetően kaphattunk adatokat.

Eredmények

A számítógépes tartalomelemzés során a két csoport önéletrajzai között az első szembevető különbség a terjedelemben és a szókészletben mutatkozott. A visszaesők önéletrajzai nemcsak rövidebbek voltak, hanem lényegesen kevesebb szót is használtak. Erre vonatkozóan az Atlas.ti program *word cruncher* funkciójában megjelenő típus-példány arány szolgáltatott adatokat, amelyre a felépülők esetében 0,44-ot, míg a visszaesőknél 0,39-os értéket kaptunk.

A szociális szavak tartalmi szempontból képzett kategóriáihoz sorolt nyelvi adatok megjelenési gyakoriságában mutatkozó különbségek a legtöbb kategória esetében alátámasztották hipotézisünket (1. táblázat). A családi kapcsolatokra utaló szavak esetében azt tapasztaltuk, hogy az anya, a gyermekek és más családtagok (tágabb család vagy szűkebb rokonság) említése tekintetében a felépülők szövegeiben nagyobb megjelenési gyakoriság volt mérhető, ellentétben az apa megjelenési gyakoriságával, ahol a helyzet épp ellenkező volt. A családtagok egyesített kategóriája is az általunk feltételezett különbséget mutatta (1. ábra). Érdekes módon a baráti kapcsolatok említésének gyakoriságában nem tudtunk hasonló eltérést kimutatni.

A sem családi, rokoni, sem baráti kapcsolatok közé nem osztható szociális szavakat *egyéb kapcsolatok* kategória alatt gyűjtöttük össze. Idesoroltunk olyan szavakat, mint például az *osztálytárs*, *szomszéd*, *katona-társ* stb. Az így alkotott kategóriában mért előfordulási gyakoriságok különbsége szintén igazolta feltételezésünket (2. ábra).

Az elemzett önéletrajzok szókészletében felfigyeltünk még olyan különböző társas szerveződések megjelenítő szavakra, mint a *csapat*, *közösség*, *társaság*,

---

A táplálkozási és alvási szokások mellett az időskorban is megtartott, nagyfokú szociális aktivitás igen fontos szerepet játszik az emberi élet hosszúságában.

---

1. TÁBLÁZAT

A vizsgált kategóriák

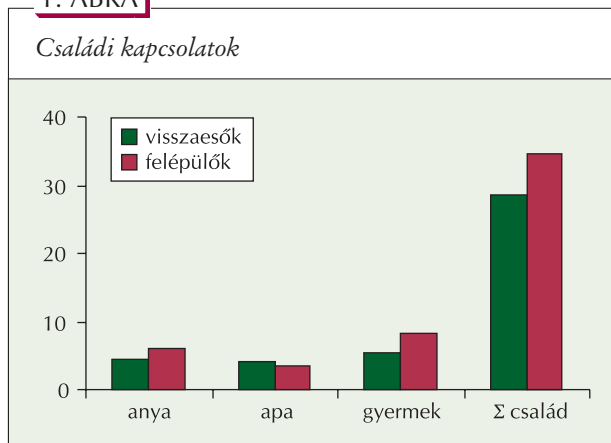
A szociális szavak tartalmi szempontból képzett kategóriái	Előfordulási gyakoriság visszaesők esetében (%)	Előfordulási gyakoriság felépülők esetében (%)
Anya	4,6	6,0
Apa	4,2	3,6
Gyermek	5,4	8,3
Σ család	28,7	34,6
Egyéb kapcsolatok	3,4	7,9
Szeret	2,8	3,5
Ad	~0	0,9
Kap	1,6	2,9
Segít	2,5	3,7
Önsegítés	~0	2,3

A Pressman és Coban által használt kizárólag névszókkal leírt társas kapcsolatokon kívül megfigyeltünk és megvizsgáltunk olyan igei tövű szavakat is, amelyek minden kétséget kizáróan társas interakciókra utalnak. Ebbe a kategóriába kerültek a *szeret*, *ad*, *kap* és *segít* szavak, ragozott igei és képzővel ellátott névszói alakjaikkal együtt (3. ábra).

A családi kapcsolatok, az igei tövű megjelenések, az egyéb kapcsolatok és az önsegítés kategóriákban mért különbségek összehasonlítása céljából χ^2 -próbát végeztünk, amelynek eredményeként a szociális szavak használatában a két csoport között szignifikáns eltérést tapasztaltunk.

Eredményeink tehát alátámasztják, hogy az alkoholfüggőségből történő felépülés összefüggésben van a személy társas kapcsolatainak minőségével és mennyiségével. Erre vonatkozóan az önéletrajzokban előforduló szociális szavak gyakoriságából nyerhetünk információt, magas előfordulási arányukat pedig a felépülés prediktoraként értékelhetjük.

1. ÁBRA

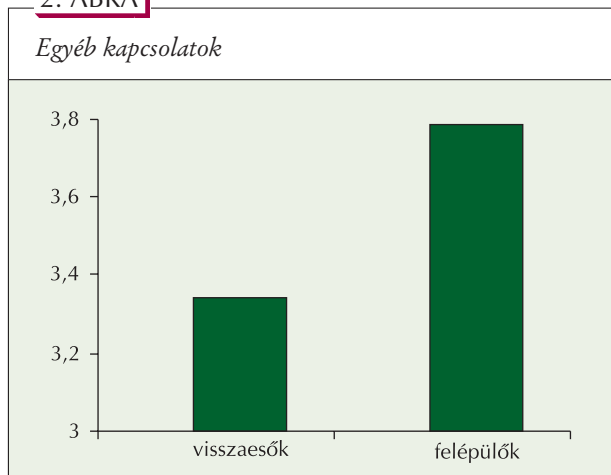

Megbeszélés

A nyelv a nyelvészek által megfogalmazott és leírt funkciói (14); az érzelmek kifejezése, társadalmi érintkezés, hanghatás, adatrögzítés, a valóság befolyásolása, az identitás kifejezése és a gondolkodás eszköze közül a vizsgálat szempontjából legnagyobb jelentőséggel bír az említett identitás kifejezése funkció. Nem elhanyagolható az utolsóként említett gondolkodás eszköze sem, hiszen a pszichológia kognitív modellje szerint a pszichés vagy viselkedési zavarok hátterében úgynevezett kognitív torzítások, negatív automatikus gondolatok, hiedelmek és sémák húzódnak meg. Ezeknek jellegzetes, alkoholfüggőségre specifikus típusait szintén régóta ismerjük. Az önsegítő közösségekben a történetek megosztása, kicserélése, az azokra elhangzó reflexiók és az ezt követő változások során tulajdonképpen azok átstrukturálása zajlik, amely szintén elengedhetetlen feltétele a felépülésnek.

A vizsgálat során kapott eredmények értelmezése persze számos más nézőpont alapján is lehetséges. A családi kapcsolatok kategóriájában mért különbségek több fejlődés-lélektani elmélet keretei között olvashatók. Az analitikus megközelítésekben fontos szerepet játszó szülő-gyermek kapcsolatok minőségére, fontosságára utalhatnak. Ugyanezek a tényezők megkerülhetetlenek akkor is, ha az alkoholfüggőséget a szociális modellálás elmélete alapján próbáljuk megérteni. Identitásunk stabilitása szempontjából rendkívüli fontosságú azok a referenciacsoportok, amelyeknek tükrében, magunkat hozzájuk viszonyítva önmagunkat meghatározzuk. A baráti kapcsolatok kategóriában

2. ÁBRA

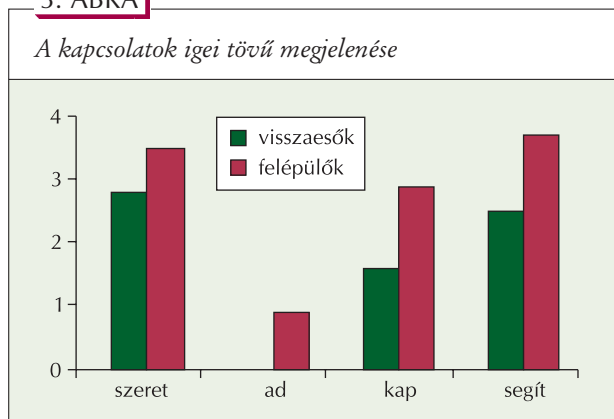

klub, gyűlés és kollektíva, valamint a vendég kifejezések, amelyek a visszaesők esetében gyakorlatilag nem voltak kimutathatók ($R < 0,001$). A felépülők esetében azonban ezek is megjelentek ($R = 0,023$). Ehhez igen hasonló eredményt kaptunk a kifejezetten önsegítésre, sorstársakra, önsegítő közösségekre utaló szavak előfordulási gyakoriságában is.

3. ÁBRA

A kapcsolatok igei tövű megjelenése

mutakozó csekély különbség valószínűleg arra utal, hogy az egyre inkább izolálódó alkoholfüggők kapcsolati hálójának utolsó elemei az ivócimborák „közössége”, akiket viszont ugyanolyan nyelvi kategóriákkal jelenítenek meg, mint megtartott vagy fejlődő, épülő hálózatokban a tényleges baráti kapcsolataikat a felépülők. A felépülők társas támogatottságának nagyobb mértékére, kapcsolati hálójuk fejlődésére utal, hogy írásaikban megjelennek az olyan különböző társas szerveződések megjelenítő szavak, mint a csapat, a közösség, a társaság, a klub, a gyűlés és a kollektíva, valamint a vendég szavak. Az említett referenciacsoportok között megjelenő sorstárssegítésre utaló adatok érdekesekek ugyan, de cseppet sem meglepőek, pusztán újabb megerősítést nyújtanak az önsegítő közösségek felépülésre gyakorolt kedvező hatására nézve. A társas interakciókra utaló igei tövű szavak megjelenési gyakoriságában mért különbségek nemcsak az említett identitás kifejezése szempontjából hordoznak a névszókéhoz hasonló jelentőséget, hanem igei, akciót feltételező mivoltuk miatt a társas aktivitás mértékére is utalnak, amely a Willcox-fivérek szerint szerepet játszik a magas életkor megérésében (11), ami alkoholfüggők esetében minden kétséget kizáróan egyet jelent a felépüléssel. Hasonló eredményt közölt *Stirman* és *Pennebaker*, akik kutatásaikban öngyilkosságot elkövetett és természetes halállal halt költők verseit hasonlították össze számítógépes tartalomelemzéssel. Arra a következtetésre jutottak, hogy az öngyilkosságot elkövetett költők nagy arányban használták az énrre utaló szavakat, míg a természetes halállal haltaknál nagyobb arányban fordultak elő más emberekre utaló kifejezések. A szociális kapcsolatok minőségére és mennyiségére utaló jelként értékelték, hogy az öngyilkos költők verseiben jóval kevesebbszer fordultak elő az olyan kommunikációra utaló szavak, mint például a megoszt, megbeszél, meghallgat stb. (15).

Visszaesők esetében az „ad” szó csaknem teljes hiánya is többféle értelmezésre ad lehetőséget. A szenvedélybetegekről analitikus megközelítésben leírt narcisztikus vonások és szükségletkielégítés meglétét igazolják. Az „ad” és a „segít” tövű szavak gyakori megjelenése pedig az egyén mások iránti felelősségtudatának erősödését jelzi, amely szintén gyakran megfigyelhető a szenvedélybetegek felépülése során.

Az addiktológia szociális modelljének alapállítása szerint a kémiai addikció kulturális, szociális, kortárs és családi hatások következménye. Az önéletrajzokban megjelenő szociális szavak gyakoriságában mutatkozó különbségek a referenciacsoportok megváltozásán keresztül a szociális szerepekben mutatkozó eltéréseket, illetve azok változását jelzik.

Az alkoholfüggők felépülése során, gyakran az ivás elhagyását követően rövid időn belül, látványos élenkülés tapasztalható társas kapcsolataikban, hiszen nemcsak új kapcsolatok születnek ilyenkor, hanem ismét előtérbe kerülhetnek, megerősödhetnek a korábbi, az alkoholfogyasztás miatt meggyengült baráti, rokoni vagy közvetlen családi kapcsolatok. De éppen felelevenedhetnek régebben bevált rekreációs tevékenységek, amelyek gyakran közösségi jellegűek. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy a még fogyasztó függők felépülési esélye jóval nagyobb, ha megtartott társas kapcsolatokkal rendelkeznek. Felmerülhet tehát a kérdés, hogy a felépülés következménye-e a társas támogatottságnak vagy éppen a józan élet következményeként javulnak a kapcsolatok. Véleményünk szerint a tyúk és a tojás dilemma-jához hasonlóan egyik sem egyértelműen előzménye vagy következménye a másiknak, hanem a két jelenség kölcsönösen feltételezi, illetve megerősíti egymást.

A vizsgálatunkban alkalmazott módszer differenciáldiagnosztikai és prognosztikai értékkel bíró adatok feltárására alkalmazható, és az alkoholbetegek szociális rehabilitációjához szükséges felmérő munkában a társas támogatottság méréséhez biztosít indirekt módszert. A hagyományosan alkalmazott exploráció vagy ecomap készítés módszeréhez képest előnye éppen indirekt mivoltában rejlik, hiszen a társas kapcsolatok felmérésére irányuló célzott kérdésekre adott válaszokban gyakran tapasztaljuk, hogy azok nem kongruensek más, gyakran nehezebben hozzáférhető forrásokból (heteroanamnézis, megfigyelés) származó adatokkal, amelynek oka valószínűleg az, hogy a betegeinknél tapasztalt megfelelési igény torzíthatja a nyert információt, ugyanakkor az önéletrajzok tartalomlemzése során a fontos szociális kapcsolatok spontán indikátorait becsülhetjük fel.

A szociálismunkás-szakma számára megfelelő eszköz lehet a külső támogató rendszerek feltérképezésére, valamint az ezen a területen szükséges beavatkozások meghatározására. A legtöbb pszichiátriai és addiktológiai ellátóintézmény gyakorlatában pedig amúgy is rutinszerűen alkalmazzák az önéletrajzi interjúk felvételét, amelyeknek ilyen irányú felhasználása során további fontos információkat nyerhetünk. Hátrányként

Az élethossz bizonyítottan összefüggésbe hozható az egyén társas támogatottságával.

Az öngyilkos költők verseiben jóval kevesebbszer fordultak elő az olyan kommunikációra utaló szavak, mint például a megoszt, megbeszél, meghallgat.

említendő ugyanakkor a saját kézzel írt önéletrajzok legépelésének időigényes volta.

A módszer által képviselt prognosztikai érték további megerősítése és pontosítása céljából első alkalommal gyógykezelt alkoholfüggő betegek utánkövetéses vizsgálatát tervezzük, amelynek során figyelemmel kísérhetnénk az önéletrajzok változásának folyamatát is. Gyakorlati alkalmazását tekintve lehetőséget látunk az

autobiográfiák terápiás keretek közötti újrakonstruálásában, ami szintén további kutatások tárgyául szolgálhatna.

Köszönetnyilvánítás

A feldolgozott önéletrajzi írások digitalizálásában nyújtott technikai segítségéért köszönettel tartozunk Várad Attilánénak.

IRODALOM

1. Atkinson R. The life story interview. Sage University Papers Series on Qualitative Research Methods, Vol. 44. Thousand Oaks, CA: Sage 1998.
2. Carricaburu D, Pierret J. From biographical disruption to biographical reinforcement: the case of HIV-positive men. *Sociology of Health & Illness* 1995. p. 17.
3. Rafalovich A. Keep coming back! Narcotics anonymous narrative and recovering-addict identity. *Contemporary Drug Problems*. 26/spring 1999.
4. Hanninen V, Koski-Jannes A. Narratives of recovery from addictive behaviours. *Addiction* 1999. p. 1837-48.
5. Brunelle N, Brochu S, Cousineau M. Drug-crime relations among drug-consuming juvenile delinquents: tripartite model and more. *Contemporary Drug Problems*. 27/winter 2000.
6. Steffen V. Life stories and shared experience. *Soc Sci Med* 1997;1:99-111.
7. Keane H. Public and private practices: addiction autobiography and its contradictions. *Contemporary Drug Problems*. 28/winter 2001.
8. Mohatt GV, Rasmus SM, Thomas L, Allen J, Kelly Hazel and Chase Hensel: "Tied together like a woven hat:" Protective pathways to Alaska native sobriety. *Harm Reduction Journal* 2004;1.
9. Cerclé A. Textual and narratological analysis of the social representation of alcoholism in a self-help group. *European Review of Applied Psychology* 2002;52(3-4):253-61.
10. Klaw E, Humpreys K. Life stories of moderation management mutual help group members. *Contemporary Drug Problems*. 27/winter 2000.
11. Willcox DC, Willcox BJ, Sokolovsky J, Sakihara S. The cultural context of "successful aging" among older women weavers in a northern okinawan village: The role of productive activity. *Journal of Cross-Cultural Gerontology* 2007;22(2):137-165 .
12. Pressman S, Cohan S. Use of social words in autobiographies and longevity. *Psychosomatic medicine*. *American Psychosomatic Society Volume* 2007;69(3):262-9.
13. Bischof G, Rumpf HJ, Meyer C, Hapke U, John U. Stability of subtypes of natural recovery from alcohol dependence after two years. *Addiction* 2007;102(6):904-8.
14. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge: Cambridge University Press; 1997. p. 21-89.
15. Stirman SW, Pennebaker JW. Word use in the poetry of suicidal and nonsuicidal poets psychosomatic medicine. *American Psychosomatic Society* 2001;63:517-22.